

§ Секція 1 «Педагогіка»

Новіков Олександр Анатолійович
*аспірант кафедри професійної освіти
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
м. Переяслав, Київська обл., Україна*

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

Професійна підготовка фахівців з охорони праці передбачає їх можливу взаємодію з представниками різних професійних груп, що потребує сформованості особистих якостей, які зроблять цю комунікації ефективною. Мова йде про лідерські якості, навички управлінської культури, безконфліктність та ін. Саме тому важливим аспектом професійної підготовки фахівців з охорони праці має стати принцип культурологічності як домінуючий у процесі навчального комунікативного спілкування.

Питання формування культури безпеки, взагалі, та культури охорони праці, зокрема, висвітлені у працях таких іноземних та українських науковців, як Л. Буєва, Ю. Воробйов, Г. Гогіташвілі, О. Горностай, Є. Желібо, М. Зоріна, Ю. Іванов, В. Лапін, І. Немкова, І. Сагайдак, О. Тереве́рко, О. Третьяков, Р. Цаліков та ін., які дотримуються думки, що саме низький рівень культури безпеки українського суспільства суттєвим чином зумовлює неприпустимо високий рівень травматизму та профзахворювань на підприємствах України.

Ми виходили з положення про те, що «Охорона праці – це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності» [5]. В процесі реалізації цих заходів створюється спільний комунікативний простір, який можна визначити як «соціально-психологічне середовище, яке впливає на суб'єктів комунікації» [1]. Н.А. Волкова наголошує, що «в процесі створення такого простору накопичуються комунікативні знання як узагальнений досвід людства в комунікативній діяльності, які відіграють домінуючу роль у формуванні спеціаліста будь-якого профілю» [3]. Саме процес фахової підготовки у вищих навчальних закладах повинен передбачати формування цих знань та умінь, на що вказують як вітчизняні дослідники, так і закордонні фахівці.

Принцип культурологічності означає орієнтацію професійної підготовки майбутніх фахівців з охорони праці на формування в них загальної культури, культури безпеки, на розвиток їхніх творчих здібностей і професійно-важливих якостей особистості. Для реалізації цього принципу виникає гостра необхідність включення у зміст навчального матеріалу загальнокультурних понять, а також необхідність вибору форм і методів навчально-виховного процесу з урахуванням природовідповідності та полікультурності (рис. 1).

Враховуючи принципи Державної політики в галузі Охорони праці (адаптації трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я та психологічного стану; інформування населення, проведення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці; використання світового досвіду організації роботи) та проведення атестації робочих місць відповідно Постанов КМУ на відповідність (оформлення стендів, оснащення кабінетів, виставок, наочних посібників, літератури, плакатів, відеофільмів) саме вивчення форм і засобів реалізації принципу культурологічності сприятиме подоланню вузької спеціалізації, допоможе створювати адекватний виховний простір для виявлення особливостей формування безпеки як внутрішньої потреби особистості [8].

Насамперед, мова йде про продуктивне навчальне середовище, яке створює умови для формування наступних компетентностей (у відповідності до Професійного стандарту «Інспектор праці», 01.03.2023, №19-од): здатність генерувати нові ідеї; володіння прийомами й методами порівняння й узагальнення; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп та ін.) [9].

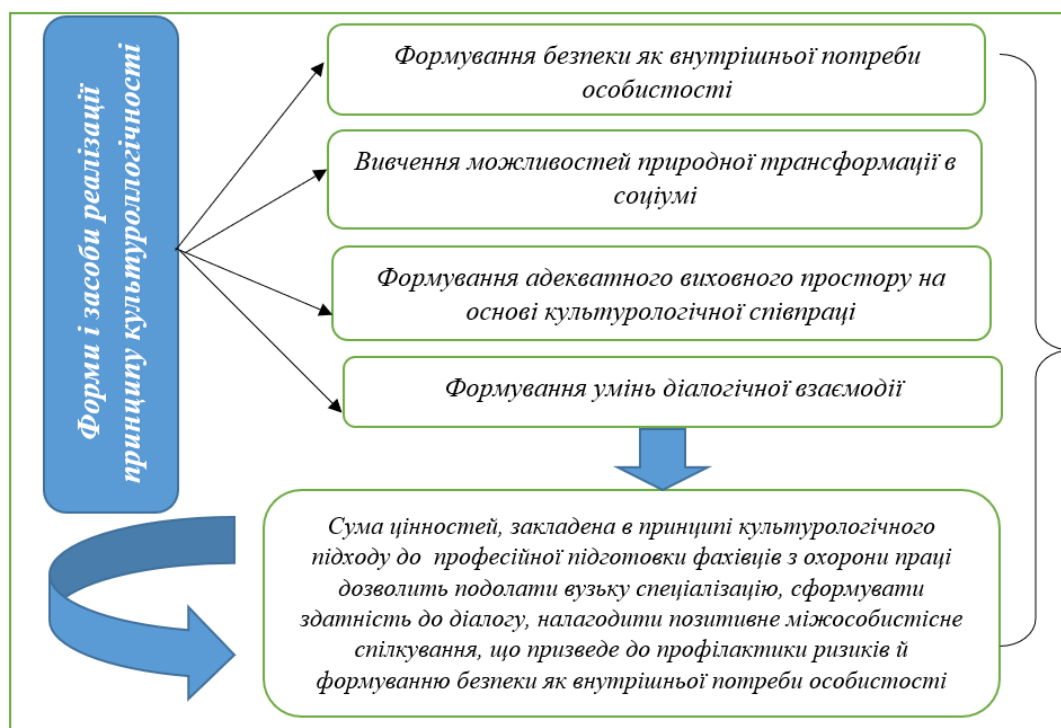

Рис. 1. Форми і засоби реалізації принципу культурологічності
Джерело: сформовано автором

Професійна підготовка фахівців з охорони праці потребує оптимізації навчальних планів та програм провадження діалогічних інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання, які сприятимуть формуванню працезахоронного світогляду фахівців. Мова йде про професійно-орієнтовані методики з орієнтацією на принцип культурологічності з використанням методів візуалізації, аналізу ситуацій екстремальних умов та ін., що активують механізми мотивації готовності фахівців до майбутньої професійної діяльності.

Література

1. Абільтарова Е. Поєднання традиційних та специфічних принципів формування культури безпеки та професійної діяльності у майбутніх спеціалістів з охорони праці. *Professional Pedagogics*. 17. 2018. С. 27–34.
2. Вайнтрауб М. Професійна підготовка з охорони праці у галузі освіти: особливості та підходи // *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 25. 2019. С 187–191.
3. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2006. 256 с.
4. Дембіцька С.В., Кобилянський О.В., Пугач С.С. Особливості підготовки до працезахоронної професійної діяльності майбутніх фахівців технічних спеціальностей за кордоном // *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців*. Вип. 58. 2020. С. 117–124.
5. Закон про охорону праці // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
6. Каньковський, І. С. Принципи професійного навчання фахівців у сучасній вищій школі. *Молодь і ринок*. 12 (131). 2015. С. 15–22
7. Олексієнко О.Г., Розказов А.Г. Розвиток управлінської компетентності здобувачів вищої освіти // *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 1 (100). 2021. С. 125–137.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 червня 2003 р. N 994 «ПЕРЕЛІК заходів та засобів з охорони праці // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994-2003-%D0%BF#Text>
9. Професійний стандарт «Інспектор праці» // https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/451-ps_inspektor_praci.pdf